

examensarbete

Våren 2010

Sektionen för lärarutbildning

Psykologi

Nyandlig personlighet

Författare

Anette Tidblom

Handledare

Monica Bredefeldt

Nyandlig personlighet
*- samband mellan personlighet och attityder till
andlighet och livsåskådning enligt New Age*

Anette Tidblom

Denna studie syftar till att undersöka sambandet mellan personlighetsdimensionerna enligt Five Factor-modellen och attityder till andlighet och livsåskådningar enligt New Age. Även eventuella skillnader mellan könen och åldersgrupper i relation till New Age studeras. Studien utfördes som en kvantitativ undersökning i form av en enkät, bestående av en svensk översättning av Big Five Inventory (BFI) för att mäta personlighet och New Age Orientation Scale (NAOS) för att mäta attityder till andlighet och de livsåskådningar som karakteriserar New Age. Resultatet visade ett signifikant positivt samband mellan personlighetsfaktorn Öppenhet och människor som tilltalas av andlighet och livsåskådningar enligt New Age. Inga relationer till de andra personlighetsfaktorerna inom Five Factor-modellen och New Age konstaterades. Resultatet visade även signifikanta skillnader mellan könen där kvinnor var mer positiva till New Age än män. Inga signifikanta åldersskillnader framkom.

New Age, Personlighet, Five Factor-modellen, Karaktärsdrag

New Age som form av nyandlighet, pseudoreligion eller motrörelse har studerats ur flera perspektiv. Definitionerna av begreppet New Age är breda och inkluderar olika former av livsåskådningar, österländskt tänkande, alternativ medicin och ofta ockulta inslag. Definitionernas gemensamma nämnare är att utövaren själv väljer och komponerar sin egna andliga livsfilosofi, med betoning på utveckling och förheligande av det egna självet. Människans personlighet har intresserat psykologiforskare sedan Freuds tid och har resulterat i olika teorier med syfte att finna gemensamma drag hos människor, vad som skiljer oss åt samt förklara hur våra tankar, känslor och beteenden hänger ihop. Vissa teorier anser att personligheten påverkas till stor del av sociala faktorer medan andra menar att personligheten bygger på ett antal specifika karaktärsdrag. Syftet med denna studie är att hitta gemensamma personlighetsdrag hos personer som attraheras av andlighet och livsåskådningar enligt New Age med hjälp av Five Faktor-modellen, samt att studera eventuella skillnader mellan kön och åldersgrupper.

New Age

New Age-rörelsen började som en motkultur på 60-talet och som samarbetade med andra motrörelser, exempelvis hippie-, ekologirörelser och olika kollektiv. De senaste decennierna har andliga och esoteriska metoder blivit alltmer populariserade och kommersialiserade genom en expanderande marknad av litteratur och workshops (Höllinger, 2004) vilket resulterat i att New Age idag är ett socialt accepterat fenomen. Benämningen New Age refererar till det astrologiska begreppet *Vattumannens tidsålder* (Age of Aquarius). Denna tidsålder karaktäriseras enligt astrologin av harmoni, samarbete och andlig visdom i motsats till den föregående tidsåldern *Fiskarnas tidsålder* (Age of Pisces) som ansågs vara våldsam, självisk och materialistisk (Berg, 2007).

New Age kan betraktas som en lös form av andlighet och kan inkludera tekniker som yoga, meditation, aromaterapi, astrologi, tarot, kanalisering och energihealing. Teknikerna lånas från i stort sätt alla möjliga religiösa traditioner, från Shamism till Buddhism, och även från modern psykoterapi och sätts samman av individen själv för att främja den egna personliga utvecklingen (Farias et al., 2005). Berg (2007) beskriver New Age som en filosofi bestående av en rad mer eller mindre relaterade trosåskådningar och praktiska tekniker och kan anses skildra en pseudoreligion. New Age kallas ibland för en självcentrerad religion och florerar inte helt överraskande i ett individualistiskt samhälle. Berg framhåller följande sex karaktärsdrag som typiska för New Age:

1. *Valfrihet* att välja bland olika religioner, filosofier, former av utövningar och sätta samman till en egen personlig livsfilosofi.
2. En *spirituell/andlig* realitet existerar vid sidan av den fysiska verkligheten och beskrivs ofta som kärlek, visdom eller kosmisk energi.
3. *Experimentellt värde* där personliga upplevelser är mycket viktigare inom New Age än inom andra filosofier. Enligt New Age är Gud inte separerad från oss, utan en gudomlig källa inom oss och bara genom vår egen upplevelse vi kan få (religiös) kunskap.
4. Ett *holistiskt synsätt* är centralt inom New Age-filosofin, vilket innebär att olika element i universum anses vara sammanlänkade, delar av en helhet (ex. kropp och "mind", gud och naturen) och där alla är delar av det gudomliga.
5. *Terapeutisk* – New Age fokuserar mer på känslomässiga och fysiska problem än moral och sanning.
6. Som *motrörelse* går New Age-filosofin emot den dominanta konventionen ur ett sociologiskt perspektiv, är ickematerialistisk och söker andlighet, intuitivt tänkande och personliga upplevelser. New Age-rörelsen betraktas som en produkt av moderniseringen, trots glorifieringen av traditionell visdom.

Anhängare av New Age skiljer sig väsentligt åt vilka element de inkorporerar i sina liv. Frisk (1996, refererar Sjöberg & Wåhlberg, 2002) fann två olika grupper av New Age-anhängare. Den ena gruppen var inriktad mot intuition och det ockulta medan den andra gruppen intresserade sig mer för terapier, österländskt tänkande och olika intellektuella utvecklingar.

I en studie av politiskt engagemang inom New Age fann Höllinger (2004) skillnader i attityder mellan två grupper av New Age-aktivister:

1. *Självperfektionisterna* strävar efter att förbättra den fysiska och mentala hälsan med hjälp av andliga övningar, alternativa healingmetoder och psykoterapier som kräver disciplin och självmedvetenhet.
2. Andra ägnar sig åt *esoterisk självkänedom* och fokuserar på att analysera sin personlighet genom esoteriska metoder, exempelvis astronomi, tarotkort, drömtydning och kontakt med spåkvinnor. De söker svar på specifika problem i sina liv, söker ett högre medvetande och är till skillnad från självperfektionisterna mer spontana, inte lika disciplinerade och söker mer extraordinära upplevelser.

Ett högre esoteriskt medvetande kan leda till extraordinära känslomässiga tillstånd och upplevelser av paranormala fenomen. Höllinger (2004) menar att New Age kan räknas som en motrörelse som tillhandahåller och bidrar till nya former av känslomässiga och andliga erfarenheter. Dessa erfarenheter kan betraktas som reaktioner och svar på de fysiska obehag och vakuum som kan uppkomma ur dominansen av rationella tankesätt och beteenden i högt industriella moderna samhällen.

Gemensamt med traditionell religion tillhandahåller New Age svar på existentiella frågor som ”Meningen med livet” och ”Livet efter döden” (Sjöberg & Wåhlberg, 2002). Den organisatoriska strukturen och koderna för utövarna skiljer sig däremot markant från traditionella religioner (Höllinger, 2004). Till skillnad från organiserade traditionella religioner kan en anhängare av New Age själv välja sin gud eller flera gudar, ingen gud är överlägsen en annan och gudarna är inte alltid personifierade (Sjöberg & Wåhlberg, 2002). Berg (2007) framhåller att New Age-anhängaren inte tror på någon gud i traditionell bemärkelse utan att det finns ”något mer därute”, någon slags helig sanning som är ogreppbar på ett rationellt sätt. Inom traditionella religioner sätts guden i centrum i motsats till New Age där människan och tron på självet egna möjligheter är det centrala. New Age som pseudo-religion saknar tempel, kyrkor, präster och hierarkiska organisationer och institutionaliseras istället genom webbsidor, tidningar, böcker och kurser.

Natur & Kulturs Psykologilexikon (2008) definierar New Age som: *Nyandlighet – rörelse i vår tid som ”förheligar” det egna självet hos människan, med en livsvisdom som bygger på metafysiska antaganden om att människans öde är skrivet i stjärnorna och kan spås med handtydning och så kallade tarotkort. Man betonar intuition och mystik som kunskapskällor. Astrologi och ockulta tekniker skattas högt, liksom alternativ medicin och terapimetoder som syftar till högre självkänedom. Rörelsen har sitt namn i tron på ankomsten av en radikalt annorlunda tidsålder.*

Personlighet

Begreppet personlighet syftar på de personliga karaktärsdrag som förklarar konsistenta mönster av känslor, tankar och beteenden hos människan (Pervin et al., 2005). Forskningsområdet Personlighetspsykologi innefattar teorier utifrån flera områden där människan betraktas som en psykisk och psykosocial helhet. Följande anses vara de vanligaste övergripande teorierna: Typologier, Faktorteorier (Traitteorier), Psykodynamiska teorier, Behavioristiska teorier, Social inlärningsteori samt Interaktionsteorin (Egidius, 2008). För att mäta personlighet utgår denna studie från en av faktorteorierna: Five Faktor-modellen (FFM).

Anhängare av faktorteorierna menar att personligheten kan beskrivas med utgångspunkt från ett bestämt antal dimensioner, karaktärs- eller personlighetsdrag (så kallade traits). Personlighetsdragen är psykologiska strukturer som kan förklara hur våra tankar, känslor och handlingar hänger ihop. Hur många dimensioner personligheten består av finns det i sin tur olika åsikter och teorier om.

Enligt Eysencks tredimensionella modell består personligheten av följande tre personlighetsdrag: Psychoticism, Extraversion och Neuroticism (Barrett et al., 1997). En annan teori bland traitpsykologerna är Myers-Briggs Type Indicator (MBTI), en analysmodell som utgår ifrån CG Jungs personlighetsteori (Jung, 1971; Myers & McCaulley, 1985, refererad i Leary et al., 2008). Denna teori bygger på fyra dimensioner: Extravert/Introvert, Sinnesförmåelse/Intuition, Tanke/Känsla och Bedömning/Varseblivning, som kombineras till sammanlagt sexton olika personlighetstyper.

Den kanske vanligaste och mest populära faktorteorin inom personlighetsforskningen idag är FFM. Enligt FFM består personligheten av fem grundläggande karaktärsdrag: *Neuroticism* (Känslomässig instabilitet), *Extraversion* (Utåtriktad), *Openness* (Öppenhet), *Agreeableness* (Vänlighet) och *Conscientiousness* (Samvetsgrannhet) (McCrae & Costa, 1997). En person med hög Neuroticism är ofta känslomässigt instabil, osäker, har en benägenhet för ångest, nervositet och depression. En låg nivå av Neuroticism karaktäriseras av känslomässig stabilitet. Personlighetsdrag som social, pratsam, optimistisk och sällskaplig beskriver en person med hög Extraversion. En person med låg Extraversion kan däremot vara inåtvänd och/eller självständig. Hög grad av Öppenhet kännetecknas av kreativitet, flexibilitet, breda intressen och nyfikenhet på det nya och okända. Låg Öppenhet hos en person kan visa sig genom konservatism och ett ointresse av nymodigheter och nya sätt att tänka. Egenskaper som godhjärtad, ärlig, hjälpsam och förlåtande beskriver en person med hög Vänlighet och låg Vänlighet kan uttryckas genom misstänksamhet, cynism och en ovilja att samarbeta med andra. Organiserad, pålitlig och pliktrogen beskriver en person med hög Samvetsgrannhet och låg Samvetsgrannhet kan visa sig i en benägenhet att vara slarvig, lat och likgiltig.

Personlighetsdragen kan uttryckas på olika sätt. Ett högt värde på neuroticism kan exempelvis uttryckas genom ett nervöst och oroligt beteende likväl genom aggressivitet och fientlighet. Termen Big Five myntades av Lewis Goldberg och är ett empiriskt baserat fenomen, inte en personlighetsteori. Big Five är en taxonomi över de personlighetsdrag som genom faktoranalys resulterat i de fem huvudtraitsen, vilka i sin tur har flera undernivåer (Srivastava, 2010). Personlighetsdragen mäts med hjälp av medelvärden för hur en person agerar i vissa situationer, oftast med hjälp av självskattning i enkätform.

Studier av genetiska beteenden och longitudella studier visar att traitsen är universella (McCrae & Costa, 1997). De olika personlighetsdragen har utvecklats genom evolutionen och har varit (och är) viktiga för vår överlevnad och reproduktion. Traitsen varierar sig något under våra första 20-30 år och är sedan mycket stabila. Tvärkulturella studier har visat att vi visar lägre grad av Neuroticism, Extraversion och Öppenhet och högre grad av Vänlighet och Samvetsgrannhet när vi blir äldre (McCrae et al., 1999). Med andra ord: vi blir mer samarbetsvilliga och självdisciplinerade med stigande ålder samtidigt som vi blir mindre emotionella och spänningssökande. Dessa studier visar samma resultat över många olika kulturer vilket tyder på att dessa förändringar i traitsen är en naturlig utveckling och mognadsprocess hos människan.

Kvinnor tenderar att inneha en högre nivå av Neuroticism och Vänlighet jämfört med män. Vad gäller Öppenhet är kvinnor mer öppna inför estetik, känslor och handlingar och män mer öppna för nya idéer, medan man inte funnit några skillnader mellan könen vad gäller öppenhet mot fantasi eller värdegrunder. Könsskillnaderna är däremot relativt små jämfört med individuella skillnader inom könsgrupperna (Costa Jr et al., 2001).

Flera forskare har kritiserat FFM som personlighetsmodell. A. H. Buss et al (1992, refererar Pervin, 2005) hävdar att FFM inte tar hänsyn till människors olika självkoncept, identiteter, kognitiva stilar eller det undermedvetna. Mischel (1968, refererar Pervin, 2005) menar däremot att människors beteende är mer varierat än vad FFM konstaterar och att beteende påverkas mer av miljö och yttre stimuli än interna och stabila traits.

New Age och personlighet i forskningen

I de fall man intresserat sig för att studera New Age-anhängarens personlighet har forskningen ofta studerat skillnader mellan dessa och traditionellt religiösa människor. Ett exempel på detta är Wink et al. (2007) som utförde en longitudinell studie om personlighet enligt FFM och religiositet och andligt sökande senare i livet. ”Andligt sökande” definieras av Wink et al. som *en mer individuell förståelse för religion och religiös auktoritärism, frihet att definiera sig själv som andlig men inte religiös och att anta en andlig identitet genom användning av icke kyrkocentrerade aktiviteter eller blandning av kyrkobaserade och icke kyrkliga andliga aktiviteter*. Religiositet definierades som *institutionell eller kyrk(o)centrerad religiös trosåskådning och utövning*. Wink et al. fann positiva samband mellan traditionell, kyrkobaserad religiositet och Vänlighet och Samvetsgrannhet samt en positiv korrelation mellan andligt sökande och Öppenhet. (En styrka i studien är att mätning av personlighet utfördes med hjälp av observationsmätningar istället för enkäter, som i majoriteten av studier inom området, och på så sätt kan resultatet inte tillskrivas bias som social önskvärdhet.)

Studier har undersökt relationer mellan olika former av religiositet och andlighet och personlighetsfaktorerna i FFM. Några studier som direkt studerar kopplingar mellan New Age-anhängare och FFM har författaren däremot inte funnit. Vissa studier har valt att uteslutande undersöka personlighetsdraget Neuroticism som ett komplement i undersökningen. Traditionell religiositet har visat sig associera negativt med Neuroticism (Hills et al., 2003) och andligt sökande eller paranormal tro visat ett positivt samband med Neuroticism.

Många studier har fokuserat på de kognitiva aspekterna hos New Age-anhängare. En studie av Farias et al. (2005) visade på signifikanta skillnader mellan människor som hänger sig åt New Age jämfört med traditionell religion vad gäller kognition och personlighet. New Age-utövare korrelerade starkt med personlighetsdragen Magiskt tänkande, Schizotypy och Tunna gränser, medan inga samband mellan personlighetsdrag och traditionell religiositet konstaterades. (Tunna gränser karaktäriseras av en tendens att blanda tankar och känslor, göra flytande associationer mellan olika händelser och rapportera ovanliga upplevelser såsom paranormala fenomen.) Enligt Farias et al:s studie var de flesta anhängare av New Age kvinnor (70%) och i åldersgruppen 35-54 år (60%). Kvinnorna visade högre resultat på samtliga tester förutom Tunna gränser.

Flera forskare har studerat om det över huvudtaget är möjligt att mäta religiositet och andlighet enligt FFM. MacDonald (2000) utvecklade ett instrument för att kunna mäta de olika uttrycken av andlighet; Expression of Spirituality Inventory (ESI), samt undersökte associationerna mellan andlighet och FFM. Faktoranalys och korrelationsanalys av totalt tjugo olika mätinstrument resulterade i fem robusta dimensioner av andlighet; 1) Kognitiv orientering mot andlighet, 2) Experimentell/Fenomenologisk dimension av andlighet, 3) Existentiellt välbefinnande, 4) Tro på det paranormala, 5) Religiositet (relaterat till uttryck av andlighet genom religiösa medel, fokus på instrinsic mer än extrinsic religiositet). (Instrinsic religiositet innebär att religionen är själva målet och en central del av identiteten, till skillnad från extrinsic religiositet där religionen ses som ett medel för att nå andra mål.) De dimensioner som är särskilt intressanta med anknytning till New Age är Experimentell/Fenomenologisk dimensionen och Tro på det paranormala. Båda visade positiva associationer med Öppenhet enligt MacDonalds studie. Även ett positivt samband mellan Existentiellt välbefinnande och Öppenhet kan poängteras. Resultaten anses stabila enligt MacDonald och

är i enlighet med tidigare forskning. Fyra av de fem dimensionerna av andlighet verkar vara unika begrepp relaterade till FFM och enligt MacDonald kan andlighet innefattas av parametrarna för studier av personlighet. Han hävdar däremot att FFM är ofullständig och saknar en dimension som riktar sig till andlighet, då dimensionen *self-transcendens* inte går att mäta med FFM. Även Henningsgaard & Arnaus (2008) som studerat relationerna mellan religion, andlighet och personlighet konstaterar att det är möjligt att mäta och förklara variansen av religion och andlighet av med hjälp av dimensionerna i FFM och instämmer med MacDonald att det kan finnas en aspekt av andlighet bortom de fem faktorerna. Piedmont (1999) föreslår att FFM bör kompletteras med en sjätte dimension; *andlig transcendens* (spiritual transcendence) som beskrivs som *en förmåga hos individen att ställa sig utanför sina närmaste känslor av tid och rum och se livet ur ett större och mer objektivt perspektiv*. Piedmont har utvecklat mätinstrumentet *Spiritual Transcendence Scale* som visat sig vara oberoende av mätningar av Five Factor-dimensionerna.

Den del av New Ages trosåskådningar som rör tro på paranormala fenomenen har studerats en hel del. Studier har visat att människor med tro på övernaturliga fenomen har en högre grad av Neuroticism (Aarnio & Lindeman, 2007). Andra studier av paranormal tro har undersökt kopplingar till emotionell intelligens (Rogers et al., 2006) och tro på paranormala fenomen i relation till asymmetri av kropp och hjärna (Schulter & Papousek, 2008).

Komplementära terapier och alternativ medicin innefattas ofta i New Age som livsfilosofi. Saher & Lindeman (2005) fann starka relationer mellan alternativ medicin, tro på magi inom mat och hälsa och intuitivt tänkande utan att finna några belägg för personliga värden, rationellt tänkande eller kön i förhållande till tro på alternativ medicin.

Miljömässiga faktorer och olika händelser i livet kan påverka sannolikheten att attraheras av New Age. Även om de flesta anhängare av New Age talar om "sin andliga resa" som pågår i vuxen ålder har Farias och Granqvist (2007) funnit empiriska bevis för att typ av anknytning under barndomen kan öka eller minska sannolikheten att attraheras av New Age senare i livet.

Definitionerna av New Age i litteraturen är ofta otydliga och flytande, kanske är det ett tecken på konstruktet som sådant, där New Age kan liknas vid ett smörgåsbord av verktyg, terapier, tekniker, trosåskådningar där individen själv väljer och komponerar en egen individuell andlig livsfilosofi. Granqvist et al. (2009) beskriver den typiska New Age-anhängaren som en relativt välutbildad medelålders medelklasskvinna.

Syfte

Syftet med denna studie är att studera om några samband existerar mellan attityder till andlighet och de trosåskådningar som vanligtvis innefattas i begreppet New Age och personlighetsfaktorerna enligt FFM. Även eventuella skillnader mellan könen och olika åldersgrupper i relation till New Age studeras. New Age definieras som *ett brett omfång trosåskådningar och aktiviteter som karaktäriseras av kombinationer av esoterism, astrologi, parapsykologi, alternativ medicin, förgrening av humanistisk psykologi och österländskt tänkande i en västerländsk kontext* (i enlighet med Granqvist et al., 2009). Studien predicerar ett positivt samband mellan anhängare av New Age-attityder och personlighetsfaktorerna Öppenhet och Neuroticism. Studien predicerar även att kvinnor i åldersgruppen 36-45 år har en högre benägenhet att attraheras av New Age, än män och andra åldersgrupper.

Studien mäter attityder till de livsåskådningar och andlighet som karaktäriserar New Age, innefattande: paranormala fenomen, astrologi, intresse för "alternativa" terapier, religiös synkretism, holism, karma och reinkarnation.

Metod

Undersökningsdeltagare och procedur

I studien deltog 60 personer från ett bekvämlighetsurval av släkt, vänner, yogakursdeltagare, elever vid yogaläroverutbildning samt studenter vid Högskolan Kristianstad. Deltagarna var i åldrarna 20-62, varav 48 kvinnor. Medelåldern var 37,90 år (SD=12,60 år), för kvinnor 38,06 år (SD=12,88 år) och för män 37,25 år (SD=11,92 år).

Undersökningsdeltagarna delades även i två grupper: där deltagarna i yogakurser respektive yogaläroverutbildning bildade en grupp (yogagruppen), antal: 26, varav 25 kvinnor, medelålder 42,56 år (SD=10,08 år), medelålder för kvinnor 42,56 år (SD=10,29 år) och ålder för män 43 år. Resterande deltagare bildade en jämförelsegrupp på 34 personer, 23 antal kvinnor, medelålder 34,32 år (SD=13,28 år), medelålder för kvinnor 33,17 år (SD=13,81 år) och medelålder för män 36,73 år (SD=12,35 år).

Material

Undersökningsmetoden av kvantitativ natur bestod av en enkätundersökning i två delar (Appendix A). Formuläret inleddes med instruktion, information om anonymitet samt frågor om kön och ålder. Den första frågedelen utgjordes av en svensk översättning av Big Five Inventory (BFI), innehållande 44 påstående rörande personliga egenskaper. Deltagaren skattade huruvida påståendena stämde in på honom/henne enligt en femgradig likertskala där: 1) stämmer inte alls, 2) stämmer ganska dåligt, 3) stämmer varken bra eller dåligt, 4) stämmer ganska bra och 5) stämmer helt och hållet. Enkätundersökningens andra del bestod av New Age Orientation Scale (NAOS), innehållande 22 påståenden angående livsåskådning och andlighet. NAOS som mätinstrument har påvisat hög validitet (Farias & Granqvist, 2007). Deltagaren skattade enligt samma likertskala som BFI om huruvida påståendena stämde eller inte stämde in på honom/henne.

Databearbetning

De 44 påståendena enligt BFI kodades enligt syntax till de fem dimensionerna: Öppenhet, Samvetsgrannhet, Vänlighet, Neuroticism och Extraversion och matades in i SPSS tillsammans med variablerna kön (1=man, 2=kvinnor), ålder, yoga (yogagrupp/jämförelsegrupp) samt NAOS.

Reliabiliteten hos de olika skalorna mättes med hjälp av Cronbachs alfa. Resultatet visade följande: Öppenhet=0,80, Samvetsgrannhet= 0,62, Vänlighet= 0,79, Neuroticism= 0,87, Extraversion=0,82 och NAOS= 0,96.

Resultat

Sambandet mellan personlighetsdimensionerna enligt FFM och New Age-attityder undersöktes med hjälp av Pearsons produktmoment korrelation (Tabell 1). Resultatet visade ett medelstarkt positivt samband mellan Öppenhet och NAOS, $r=0,31$, $n=60$, $p<.05$. 10% av variansen i attityd till andlighet och livsåskådning enligt New Age kan förklaras med personlighetsdimensionen Öppenhet. Inga signifikanta samband, positiva eller negativa, mellan övriga personlighetsdrag och NAOS framkom.

Tabell 1

Korrelationer mellan NAOS och personlighetsdimensioner, medelvärden och standardavvikelse. I=Extraversion, II=Vänlighet, III=Samvetsgrannhet, IV=Neuroticism, V=Öppenhet

	Personlighetsdimension					NAOS
	I	II	III	IV	V	
Korrelation med NAOS	0,10	0,23	0,17	0,07	0,31*	1
Medelvärde	3,61	4,04	3,96	2,60	3,75	2,86
SD	0,72	0,54	0,44	0,81	0,63	1,03

* $P < .05$

Ett independent sample t-test visade en signifikant skillnad mellan könen (Tabell 2), där kvinnor skattade sig högre på NAOS-skalan än männen, $t(58)=2,07$, $p < .05$. Eta²-värdet 0,07 visar en måttlig effektstorlek.

Tabell 2

Män och kvinnors medelvärden och standardavvikelse för värden på NAOS

	Män	Kvinnor
Medelvärde	2,33	3,00
SD	1,07	0,98

En Oneway mellangrupps Anova utfördes för att undersöka om New Age-attityder skiljer sig åt mellan olika åldersgrupper. Försöksdeltagarna delades in i fem grupper efter ålder: Grupp 1) 18-25 år, Grupp 2) 26-35 år, Grupp 3) 36-45 år, Grupp 4) 46-55 år och Grupp 5) 56-65 år. Resultatet visade ingen signifikant skillnad mellan de olika åldersgrupperna och attityder enligt New Age, $F(4, 55)=1,87$, $p > .05$.

Resultatet av ett independent sample t-test visade att deltagare i yogagruppen signifikant skiljde sig från jämförelsegruppen (Tabell 3), där yogagruppen var mer positiva till andlighet och livsåskådningar enligt New Age, $t(58)=5,78$, $p < .001$ (two-tailed). Eta²-värdet .37 visar en hög effektstorlek.

Tabell 3

Yogagruppen och jämförelsegruppens medelvärden och standardavvikelse för värden på NAOS

	Yogagrupp	Jämförelsegrupp
Medelvärde	3,57	2,32
SD	0,74	0,88

Diskussion

Syftet med studien var att undersöka samband mellan attityder till andlighet och livsåskådningar enligt New Age i förhållande till personlighetsfaktorerna enligt Five Factor-modellen, kön och ålder. Resultaten visade i enlighet med hypoteserna att: 1) människor som skattar sig högre på NAOS har en högre grad av personlighetsdraget Öppenhet, än personer som skattar sig lågt på skalan, 2) kvinnor tilltalas mer av andlighet och livsåskådningar enligt New Age än män. Däremot bekräftades *inte* hypoteserna att åldersgrupperna skiljer sig åt, eller att New Age-anhängare är mer känslomässigt instabila (högre grad av neuroticism) än icke New Age-anhängare.

Öppenhet

Studien visar att människor som skattar sig högre på NAOS har en högre grad av personlighetsdraget Öppenhet, i enighet med tidigare forskning. Karaktärsdrag som representerar Öppenhet är estetiskt känslighet, medvetenhet om sina egna känslor, livlig fantasi, preferenser för det nya och okända, variationer och intellektuell nyfikenhet (Moutafi et al., 2005). Öppna människor är mer intellektuellt nyfikna, beteendemässigt flexibla, mer motiverade att engagera sig i intellektuella aktiviteter. De sex undernivåerna av Öppenhet innefattar: 1) *Fantasi* – inkluderar livlig fantasi och ett aktivt fantiserande och som kan bidra till ett rikt kreativt liv. 2) *Estetik* – intresse och uppskattning av konst och skönhet, även vid avsaknad av artistisk talang eller smak. 3) *Känslor* – mottaglighet för sina egna känslor och värderingar att känslor är viktiga i livet. 4) *Handlingar* – vilja att prova olika aktiviteter, en förkärlek för det nya och okända. 5) *Idéer* – inkluderar intellektuell nyfikenhet, karaktäriseras av ett sökande efter intellektuella utmaningar. 6) *Värden* – utmärker villighet att undersöka sociala, politiska och religiösa värden.

Individer med höga värden på Öppenhet tenderar att ifrågasätta auktoriteter, söker aktivt nya erfarenheter, står för liberala sociala värden och är toleranta mot tvetydigheter (Wink et al., 2007) vilket stämmer bra överens på personer som hänger sig åt New Age både som livsfilosofi och den ursprungliga motrörelsen.

Neuroticism

New Age-personer är inte mer känslomässigt instabila (högre grad av neuroticism) än icke New Age-personer enligt studiens resultat. Forskningen har visat att tro och religion korrelerar negativt och paranormal tro korrelerar positivt med Neuroticism. En förklaring till studiens utfall kan vara att detsamma gäller för begreppet New Age som med begreppet religion: resultatet beror på vilken del av New Age som mäts. Att tro på "ett högre medvetande" kan få samma effekter (en form av trygghet) som att tro på en gud inom traditionell religion (vilket associeras med låg Neuroticism). En annan möjlig förklaring skulle kunna vara urvalets sammansättning, den stora andelen yogautövare. En viktig del av yogatraditionen är *medveten närvaro (mindfulness)*. En metastudie av Giluk (2009) visade ett starkt negativt samband mellan mindfulness och neuroticism. (Giluk definierar mindfulness av som *uppmärksamhet på ett speciellt sätt, med ett syfte, i nuet och icke-dömande.*)

Könsskillnader

Studiens resultat att kvinnor tilltalas mer av andlighet och livsåskådningar enligt New Age än män är i linje med tidigare forskning. Nämnas bör att flera studier har visat att kvinnor också är mer aktiva inom traditionell religiositet (Farias et al., 2005). Studier har även visat att kvinnor tenderar att förlita sig mer på intuitivt tänkande och män mer analytiskt tänkande (Aarnio & Lindeman, 2007) vilket kan vara en del av förklaringen varför kvinnor tilltalas mer av New Age än män. Intuitivt tänkande är mer vanligt hos människor som tror på paranormala fenomen och kan beskrivas som holistiskt (ett karaktäristiskt begrepp inom New Age) i den bemärkelsen att tankeprocessen fyller i ickeobserverade detaljer (Epstein et al., 1996; Pacini & Epstein, 1999, refererar Aarnio & Lindeman, 2007).

Ålderskillnader

Studien visade inga skillnader mellan åldersgrupperna vad gäller attityd till andlighet och livsåskådningar inom New Age. Ett mer åldersmässigt varierat urval eller en annan åldersindelning hade eventuellt givit ett annat resultat.

Yogagruppen

Resultatet visade att människor som deltog i yogakurs eller yogalärarutbildning skattade högre värden på NAOS. Resultatet visar ett samband men säger ingenting om orsak eller verkan. Med andra ord: vi vet inte om positiva attityder till New Age kan leda till intresse att praktisera yoga eller huruvida man är mer öppen för livsåskådningar inom New Age som ett resultat av yogautövande.

Studiens begränsningar

En av studiens begränsningar är ett relativt litet och icke-representativt urval vilket gör att resultatet inte är generaliserbart på populationen. Fler försökspersoner, större andel män och mer spridda åldrar hade givit ett mer korrekt resultat. En annan begränsning är användningen av enkät som mätinstrument med de bias som enkäter medför, särskilt vad gäller social önskvärdhet (social desirability). De flesta människor anser sig vara hjälpsamma och osjälviska och få människor skulle erkänna att de är riktigt lata. Ytterligare en begränsning med enkäten som mätinstrument är att skattningen av sig själv som person inte alltid stämmer överens med beteendet. Intellectuellt kan man anse sig vara en person som inte tror på vidskepelse, samtidigt som man medvetet undviker att gå under stegar eller lägga nycklar på bordet.

NAOS som mätinstrument bestod uteslutande av riktade frågor vilket kan ha resulterat i att försöksdeltagaren på förhand bestämde sig vara *för* eller *emot* New Age och skattade genomgående på ena eller andra sidan svarsskalan, vilket kan ha bidragit till ett missvisande resultat.

En reservation bör även göras vad gäller resultatet av jämförelsen mellan yoga- och jämförelsegruppen. Eftersom enkäten inte innehöll specifika frågor angående yogautövning finns möjligheten att även jämförelsegruppen innehåller personer som faktiskt utövar yoga. För ett mer korrekt resultat bör ytterligare frågor eller mätinstrument komplettera enkäten. Jämförelsen mellan dessa grupper var dock inte en primär frågeställning i studien.

Slutsats och framtida forskning

Många terapier och livsåskådningar som associeras med New Age är mer etablerade och accepterade idag är för bara tio år sedan. Begreppen inom New Age som pseudoreligion har blivit mindre främmande för fler människor än enbart inom kretsen New Age-anhängare. Tv sänder program om andar och spöken, yogatraditionen sprider sig till gym, skolor och sjukhus och "Livsstilmässor" erbjuder Healing och Tarot. Detta kan förklara att många människor som tror på livsåskådningar som innefattas av New Age (exempelvis paranormala fenomen och reinkarnation) inte själva anser sig vara en del av New Age, varken som rörelse eller livsfilosofi.

Eventuellt finns det en faktor bortom Big Five som mäter andlig transcendens. Det skulle vara intressant att studera om denna faktor kan mäta fenomenet "högre medvetande" som ofta betonas inom New Age. En framtida studie skulle kunna jämföra denna personlighetsfaktor mellan anhängare av New Age och traditionellt religiösa för att undersöka skillnader i andlig transcendens mellan dessa grupper.

Denna studie kan, med reservation för ovan nämnda begränsningar, bidra med kunskap om New Age-anhängarens personlighet enligt FFM. Vidare studier av jämförelse mellan "New Agare" och andra grupper (exempelvis icke-troende, ateister), olika utbildningsnivåer och longitudinella studier angående miljöns betydelse skulle bringa mer klarhet i den typiske New Age-anhängarens personlighet.

Referenslista

- Aarnio, K., Lindeman, M. (2007). Religious People and Paranormal Believers. *Journal of Individual Differences*, 28(1): 1-9.
- Barrett, P. T., Petrides, K. V., Eysenck, S. B. G., Eysenck, H. J. (1997). The Eysenck Personality Questionnaire: an examination of the factorial similarity of P, E, N, and L across 34 countries. *Personality and Individual Differences*, 25, 805-819.
- Berg, M. C. (2007). New Age advice: ticket to happiness? *Journal of Happiness Studies*. Vol 9(3), 361-377.
- Costa Jr, P., Terracciano, A., McCrae, R. R. (2001). Gender Differences in Personality Trait Across Cultures: Robust and Surprising Findings. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81:2, 322-331.
- Egidius, H. (2008) *Psykologilexikon* (Fjärde utgåvan). Stockholm: Henry Egidius och Bokförlaget Natur & Kultur.
- Farias, M., Claridge, G., Lalljee, M. (2005). Personality and cognitive predictors of New Age practices and beliefs. *Personality and Individual Differences*, 39, 979-989.
- Farias, M., Granqvist, P. (2007). The Psychology of the New Age. *Brill Handbooks on Contemporary Religion*, Vol 1, 123-150.
- Giluk, T. (2009). Mindfulness, Big Five personality, and affect: A meta-analysis. *Personality and Individual Differences*, 47, 805-811.
- Granqvist, P., Fransson, M., Hagekull, B. (2009). Dizorganized attachment, absorption, and new age spirituality: a mediational model. *Attachment & Human Development*, 11:4, 385-403.
- Henningsgaard, J. M., Arnau, R. C. (2008). Relationships between religion, spirituality, and personality: A multivariate analysis. *Personality and individual differences*, 45, 703-708.
- Höllinger, F. (2004). Does the Counter-Cultural Character of New Age Persist? Investigating Social and Political Attitudes of New Age followers. *Journal of Contemporary Religion*, vol 19:3, 289-309.
- Leary, M. M., Reilly, M. D., Brown, F. W. (2008). A study of personality preferences and emotional intelligence. *Development Journal*, 30:5, 421-434.
- MacDonald, D. A. (2000). Spirituality: Description, Measurement, and Relation to the Five Factor Model of Personality. *Journal of Personality*, 68:11, 153-197.
- McCrae, R. R., Costa Jr, P. T. (1997). Personality Trait Structure as a Human Universal. *American Psychologist*, 52:5, 509-516.

- McCrae, R. R., Costa, Jr., P. T., Pedroso de Lima, M. P., Simões, A., Ostendorf, F., Angleitner, A., Marusié, I., Bratko, D., Capara, G. V., Barbaranelli, C., Chae, J. (1999). Age Differences in Personality Across the Adult Life Span: Parallels in Five Cultures. *Developmental Psychology*, 35:2, 466-477.
- Moutafi, J., Furnham, A., Crump, J. (2005). What facets of openness and conscientiousness predict fluid intelligence score? *Learning and Individual Differences*, 16, 31-42.
- Pervin, L. A., Cervone, D., John, O. P. (2005). *Personality Theory and Research*. USA: John Wiley & Sons, Inc.
- Piedmont, R. L. (1999). Does Spirituality Represent the Sixth Factor of Personality? Spiritual Transcendence and the Five-Factor Model. *Journal of Personality*, 67:6, 985-1013.
- Rogers, P., Qualter, P., Phelps, G., Gardner, K. (2006). Belief in the paranormal, coping and emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, 41, 1089-1105.
- Saher, M., Lindeman, M. (2005). Alternative medicine: A psychological perspective. *Personality and Individual Differences*, 39, 1169-1178.
- Schulter, G., Papousek, I. (2008). Believing in paranormal phenomena: Relations to asymmetry of body and brain. *Elsevier: Cortex 44*
<http://www.elsevier.com/locate/cortex>, 1326-1335.
- Sjöberg, L., Wåhlberg, A. (2002). Risk perception and New Age Beliefs. *Risk Analysis*, 22:4, 751-764.
- Srivastava, S. (2010). *Measuring the Big Five Personality Factors*. Retrieved 2010-10-26.
<http://www.uoregon.edu/~sanjay/bigfive.html>
- Wink, P., Ciciolla, L., Dillon, M., Tracy, A. (2007). Religiousness, Spiritual Seeking, and Personality: Findings from a Longitudinal Study. *Journal of Personality* 75:5, 1052-1071.